

WOJEWODA OPOLSKI

Opole, 16 sierpnia 2023 r.

ZPS.I.431.53.2023.DG

**Pani
Sylvia Sadowska-
Klimas
Dyrektor Centrum
Placówek Opiekuńczo-
Wychowawczych
w Nysie**
ul. Słowiańska 19
48-300 Nysa

Wystąpienie pokontrolne

I. Nazwa i adres jednostki kontrolowanej:

Powiatowy Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Paczkowie – Dom Dziecka w Jasienicy Górnej; Jasienica Górna 71; 48-385 Otmuchów

II. Imię, nazwisko i stanowisko służbowe inspektorów:

- **Daria Grabowska** – inspektor wojewódzki Oddziału Nadzoru i Kontroli Pomocy Społecznej w Wydziale Zdrowia i Polityki Społecznej Opolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Opolu, kierująca zespołem inspektorów,
- **Joanna Antosz** – inspektor wojewódzki Oddziału Nadzoru i Kontroli Pomocy Społecznej w Wydziale Zdrowia i Polityki Społecznej Opolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Opolu.

III. Termin kontroli: 27 i 31 07.2023 r.

IV. Tryb kontroli: uproszczony

V. Zakres kontroli:

Przestrzeganie praw dziecka w placówce w związku ze skargą.

VI. Ocena skontrolowanej działalności, ze wskazaniem ustaleń, na których została oparta:

W wyniku kontroli **pozytywnie** ocenia się działalność placówki w kontrolowanym zakresie.

W trakcie kontroli wyjaśnień udzielał Pan Tomasz Kornel – wychowawca oraz Pani Sylwia Sadowska- Klimas Dyrektor Centrum Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Nysie (nazywanej dalej Dyrektorem Centrum).

Na dzień kontroli w placówce umieszczonych było 14 dzieci, z tego 4 dzieci przebywało w tym czasie na przepustkach, a 1 w młodzieżowym ośrodku wychowawczym.

Ustalenia kontroli zostały dokonane w oparciu o rozmowy kierowane z 9 wychowankami placówki w wieku od 8 do 18 lat, wyjaśnienia kierownika placówki oraz Dyrektora Centrum oraz na podstawie dokumentacji prowadzonej przez wychowawców i psychologa.

Kontrolę zainicjowało pismo wychowanka placówki K. Ł., przekazane według właściwości do tut. Urzędu przez Sąd Rejonowy w Nysie, w którym wskazano na nieprawidłowe funkcjonowanie placówki.

W piśmie sformułowano zarzuty w zakresie:

- 1) braku możliwości zapoznania się przez wychowanków z regulaminem obowiązującym w placówce,
- 2) ograniczania wolności wychowanków placówki (tj. braku możliwości późniejszych powrotów do placówki, zabierania telefonów wychowanków na noc oraz w ramach kary),
- 3) braku systemu kar i nagród w placówce.

Do tut. Urzędu wpłynęła również informacja mailowa od pani E. O.- U.- byłego wychowawcy placówki wskazującego na niewłaściwe traktowanie wychowanka K. Ł. tj.: ograniczanie jego wolności, nierespektowanie jego praw, pozbawienie wychowanka Internetu.

Ustalenia kontroli

Ad. 1

W placówce opracowany został *Regulamin Wychowanka Powiatowego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych*. Z dokumentu wynika jakie są prawa wychowanków, obowiązki, a także rodzaj nagród i kar stosowanych w placówce.

Z wyjaśnień Kierownika placówki wynika, że każdorazowo przy przyjęciu dziecka do placówki, wychowanek jest zapoznawany z regulamin obowiązującym w placówce, wychowankowie podpisują ww. regulamin, co podczas rozmów potwierdzili wychowankowie którzy w ostatnim czasie przyjmowani byli do placówki. W przypadku wychowanka K. Ł. – autora pisma skierowanego do SR w Nysie, również jego podpis znajdował się na ww. dokumencie.

Regulamin placówki zamieszczony jest na ścianie korytarza w placówce, przy pokoju wychowawców, co umożliwia wychowankom zapoznanie się z nim w każdej chwili. Ponadto na ścianie zamieszczone zostały również zasady korzystania z telefonów komórkowych jak i przyznawania kieszonkowego, a także harmonogram dnia.

Wychowankowie mają wiedzę na temat obowiązującego regulaminu, w większości nie pamiętają jednak jego treści, twierdzili, że nie mieli potrzeby sięgania do regulaminu, jednak znają obowiązujące zasady panujące w placówce.

Ponadto na stronie BIP Centrum Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Nysie widnieje Regulamin Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej w Jasienicy Górnej, w treści którego, również zawarte są zasady panujące w placówce m. in. w zakresie opuszczania terenu placówki przez wychowanków, ich praw i obowiązków, a także obowiązującego systemu kar i nagród.

Z rozmów kierowanych wynika, że wychowankowie mają wiedzę na temat tego za co mogą być ukarani oraz za co nagrodzeni oraz jakie są konsekwencje niewłaściwego zachowania. Wychowankowie są również zorientowani w kwestii przepustek oraz zasad użytkowania telefonu, a także konieczności wykonywania dyżurów. Wychowankowie mają wiedzę na temat obowiązującego systemu motywacyjnego, znają jego zasady oraz uznają go za sprawiedliwą formę egzekwowania przez wychowawców placówki oczekiwanych zachowań wobec wychowanków.

Ad. 2

Zasady dotyczące samodzielnych przepustek wychowanków zostały wprowadzone przez Dyrektora Centrum Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Nysie w drodze Zarządzenia nr 8/2023 z dnia 24.06.2023 r. Powyższy dokument reguluje samodzielne wyjścia wychowanków poza teren placówki, które są dozwolone dla małoletnich którzy ukończyli 13 rok życia.

Wychowankowie mogą opuścić teren placówki wyłącznie za zgodą wychowawcy i zobowiązani są podać miejsce pobytu w tym czasie, a powrót z przepustki musi nastąpić w wyznaczonym czasie. W przypadkach wychowanków z deficytami decyzje o przepustkach podejmowane są indywidualnie.

Z wprowadzonych zasad wynika, że przepustka może być czasowo wstrzymana bądź skrócona w przypadku gdy wychowanek łamie regulamin lub nie przestrzega godzin powrotów z przepustki. Powyższy dokument zobowiązuje również wychowanków do informowania wychowawcy dyżurującego o nagłych sytuacjach wynikłych podczas przepustki.

Czas trwania przepustki uzależniony jest od wieku dziecka i wynosi do 3 godzin dla dzieci w wieku 13-14 lat, do 4 godzin w przypadku starszych wychowanków oraz maksymalnie do 6 godzin w okresie wakacji letnich, ferii zimowych oraz świąt okolicznościowych. Godziny powrotów uzależnione są od pory roku i roku szkolnego.

Z rozmów przeprowadzonych z wychowankami wynika, że w placówce obowiązuje harmonogram dnia do którego muszą się dostosować.

Wychowankowie twierdzili również, że zasady dotyczące samodzielnych wyjść poza placówkę są dostosowane do ich potrzeb oraz dają możliwość swobodnego organizowania czasu wolnego poza placówką. W przypadku młodszych dzieci, które nie mają możliwości samodzielnego opuszczania placówki, czas wolny na terenie placówki organizowany jest w sposób aktywny (basen, ogniska, jazda na rowerze, udział w zajęciach dodatkowych). Wychowankowie mają możliwość udziału w koloniach, wyjazdach do miasta z opiekunem.

Zdaniem wychowanka - K. Ł. czas wolny, który mu przysługuje nie daje mu wystarczających możliwości na spotkania z kolegami i dziewczyną w mieście gdzie realizuje obowiązek szkolny. Wychowanek K. Ł. zgłaszał podczas rozmów potrzebę dłuższych przepustek poza placówką. Z rozmów z wychowankiem wynika, że kierownik placówki nie daje zgody na późniejsze powroty z praktyk tj. powrót ostatnim autobusem.

Z wyjaśnień kierownika placówki wynika, że wprowadzanie ograniczeń wychowankowi K. Ł. w obszarze spędzania czasu wolnego wynika z trudności wychowawczych jakie sprawuje wychowanek.

W dokumentacji prowadzonej dla dziecka K.Ł. znajdują się liczne zapisy dotyczące zachowania wychowanka oraz trudności wychowawczych. Dokumentacja

potwierdza fakt występowania sytuacji wskazujących na niewłaściwe zachowanie wychowanka zarówno na terenie placówki jak i w szkole, na praktykach.

Notatki sporządzane przez pracowników placówki wskazują na powtarzające się incydenty spożywania alkoholu przez wychowanka podczas przebywania na przepustce, pogarszające się zachowanie potwierdza również wychowawca szkolny.

W placówce małoletni nie wykonuje poprawnie dyżurów, okłamywał wychowawców twierdząc, że ma praktyki chociaż wcześniej wiedział, że zostały odwołane. Wychowawca wówczas przez kilka dni zawoził małoletniego do miasta gdzie miał odbywać praktyki. Małoletni często również wracał z praktyk ostatnim autobusem chociaż mógł przyjechać wcześniej, nie informując wychowawcy gdzie jest w tym czasie oraz że wróci później.

Z wyjaśnień Dyrektora Centrum wynika, że K. Ł. nie informował nikogo z pracowników placówki o odwołanych zajęciach praktycznych, nie pytał o zgodę na pobyt w tym dniu w Nysie będąc świadomym, że praktyki się nie odbędą, tym samym łamiąc zasady panujące w placówce. Dyrektor Centrum wyjaśnił, że cyt.: *Wychowanek wymyśla powody, tworzy zmyślane historie usprawiedliwiając swoje zachowanie* (zał.- wyjaśnienia Dyrektora).

Z notatki sporządzonej przez psychologa zatrudnionego w Centrum wynika, że obserwacja wychowanka od początku jego pobytu w placówce wskazuje na wzrastającą liczbę niepokojących sygnałów i problemów z zachowaniem wychowanka jak: brak kultury, coraz niższy poziom wdzięczności, notoryczne kłamstwa, brak chęci konstruktywnego rozwiązywania problemów, sięganie po substancje psychoaktywne oraz palenie papierosów, wyzwiska wobec wychowanków i pracowników placówki, unikanie obowiązków, narastająca postawa roszczeniowa, nastawienie na nagradzanie, agresja słowna, psychiczna, a nawet fizyczna, widoczne obniżenie poziomu dbałości o higienę osobistą oraz najbliższego otoczenia.

W odpowiedzi na pogłębiający się proces demoralizacji wychowanka, wychowawcy placówki wdrożyli działania względem wychowanka mające na celu przygotowanie go do samodzielności (np. nauka gotowania), zachęcanie go do treningów (chłopiec grał wcześniej w klubie piłkarskim jednak zrezygnował), podejmowali z nim rozmowy wychowawcze, proponowali udział w terapii uzależnień, której odmówił.

W przypadku niedostosowania się do postanowień, wychowawca wyciągał odpowiednie konsekwencje, stosował regulaminowe kary oraz upomnienia.

Wychowawcy podejmowali rozmowy dyscyplinujące z chłopcem, motywowali go do zmiany zachowania, współpracowali w tym zakresie również z siostrą wychowanka, która zabierała go do siebie na urlopowania.

W sprawie wychowanka w dniu 07.08.2023 r. zwołano Zespół ds. okresowej oceny sytuacji dziecka, na którym przeanalizowano sytuację wychowanka K. Ł., podjęto decyzję o działaniach mających na celu próby rozwiązania problemów i poprawy funkcjonowania chłopca.

Wobec powyższych trudności i eskalacji problemów wychowawczych, wyciągane były wobec K. Ł. konsekwencje ograniczające możliwość samodzielnych przepustek.

Zarówno w rozmowach z wychowankami jak i kierownikiem placówki podnoszony był problem lokalizacji placówki, co stanowi utrudnienie w organizacji dojazdów wychowanków do innych miejscowości, gdyż barierą są znaczne ograniczenia komunikacyjne tj. brak środków transportu publicznego do pobliskich miast szczególnie w okresie wakacyjnym.

Z wyjaśnień Dyrektora Centrum wynika, że wychowankowie na zajęcia szkolne oraz praktyczne dojeżdżają transportem publicznym. W dni, w które nie kursują autobusy, wychowankowie zawożeni są samochodem służbowym przez pracownika placówki. Wyjaśniono również, że cyt.: *Dzieci muszą dostosowywać się do tych ograniczeń, dostosowując się do ustaleń tak aby sprawnie skoordynować pracę wychowawczą i opiekę nad pozostałymi dziećmi. Wychowankowie zobligowani są do powrotu do placówki najbliższym kursem autobusu po zakończeniu lekcji. (...). Dzieci zwracają się z prośbami o możliwość pozostania dłużej po praktykach bądź zajęciach szkolnych w mieście. W zdecydowanej większości przypadków taka zgoda jest udzielana. Realizacja jednak niektórych prośb dzieci jest niemożliwa do spełnienia. Warunkiem uzyskania zgody jest zgłoszenie tego faktu przez wychowanka, wychowawcy, pracownikowi pedagogicznemu bądź kierownikowi placówki i uzyskanie takiej zgody. Zdarzały się przypadki niedostosowania wychowanków do tych ustaleń: nie zgłaszania wcześniejszych godzin zakończenia zajęć, bądź odwołania praktyk zawodowych. Wychowankowie w takich sytuacjach wracali do placówki ostatnim autobusem, zapytani często podawali nieprawdę, że byli na praktykach i opowiadali co danego dnia robili. Z czasem okazywało się, że nie byli na zajęciach, praktykach lub też tego dnia odwołano zajęcia lub praktyki. W takich sytuacjach wychowankowie spędzali czas poza placówką, traktując go jako swój czas wolny. Spędzali czas na przemieszczaniu się po Nysie, spotkaniach ze*

znajomymi. Nierzadko podczas tych spotkań dochodziło do spożywania przez wychowanków różnych używek.

Zasady korzystania z telefonów komórkowych przez wychowanków zakładają możliwość korzystania z telefonów dla dzieci do klasy VI od poniedziałku do czwartku do godz. 19.00, a starszych do godz. 20.30. W przypadku weekendów ustalone godziny dla młodszych wychowanków to 20.00, a dla starszych 22.00.

Wprowadzając zasady korzystania z telefonu w szczególności w porach nocnych Dyrektor Centrum sugerował się wytycznymi psychologa zatrudnionego w Centrum, zgodnie z którymi pozwolenie na nocne korzystanie z telefonów może wzbudzać konflikty wśród młodszych wychowanków, a także na płaszczyźnie Wychowanek-Wychowawca, a nadmierne korzystanie z telefonów komórkowych powoduje odciążenie młodego człowieka od innych aktywności, które wydają mu się mniej atrakcyjne i może rażąco wpływać na wykonywanie obowiązków przydzielanych wiekowo.

Wychowankowie podczas rozmów w większości wyrażali akceptację i zrozumienie dla tego rodzaju ograniczeń, jedynie wychowanek K. Ł. twierdził, że jest w konflikcie z Kierownikiem placówki z uwagi na brak porozumienia w kwestii telefonu tj. konieczność oddania telefonu „nie zgłoszonego” Kierownikowi. Kierownik placówki wyjaśniając powyższą kwestię twierdzi, że K. Ł. , działając wbrew zasadom panującym w placówce, posiadał 2 telefony komórkowe. W placówce zgłosił tylko 1 i oficjalnie tylko go użytkował. W maju b. r. telefon uległ uszkodzeniu, a wychowanek nie zgłosił faktu posiadania drugiego telefonu. Pozostali wychowankowie zgłaszali ten fakt wychowawcom sugerując, że nie jest to sprawiedliwe wobec pozostałych dzieci, które dostosowały się do zasad. K. Ł. jednak zaprzeczał posiadania drugiego „nieoficjalnego” telefonu. Wychowanek był wielokrotnie proszony o zgłoszenie faktu posiadania telefonu oraz dostosowania się do zasad jego użytkowania, wskutek czego dopiero w dniu 10.08.23 r. zgłosił telefon Kierownikowi i zadeklarował, że będzie od tej pory z niego korzystał w sposób prawidłowy.

Ad. 3

Z Regulamin Wychowanka Powiatowego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych, wynika, że w placówce obowiązują zarówno kary jak i nagrody.

Z dokumentów wynika, że stosowane kary mają formę upomnień lub nagany ze strony kierownika, wychowawcy lub dyrektora, a także pokrycia wyrządzonych strat, pozbawienie rozrywki (tj.: wyjścia do kina, oglądania TV, udziału w zabawie lub dyskoteci, korzystania z komputera, sprzętu RTV, korzystania z samodzielnych,

kilkugodzinnych przepustek popołudniowych, zakaz opuszczania pokoju, budynku, terenu placówki w określonym przez wychowawcę czasie), przyspieszona cisza nocna, dodatkowe prace społecznie-użyteczne na terenie posesji placówki, zmniejszenie kieszonkowego.

Zapisy dotyczące nagród wskazują na stosowanie w placówce pochwał wychowawcy, kierownika, dyrektora, a także nagród rzeczowych i dodatkowych nagród pieniężnych.

Z uregulowań obowiązujących w placówce wynika, że w Domu Dziecka w Jasienicy Górnej obowiązuje system motywacyjny polegający na zbieraniu punktów dodatnich i ujemnych.

Z opracowanego w Domu Dziecka dokumentu *Instrukcje przyznawania punktów wychowankom Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej w Jasienicy* wynika, że wychowankowie mogą zbierać punkty dodatnie za takie zachowania jak: wykonywanie dodatkowego dyżuru, pomoc młodszym wychowankom przy odrabianiu lekcji, pomoc podczas przygotowywania posiłków. Minusowe punkty wychowankowie otrzymują za niewłaściwe zachowanie jak: używanie wulgaryzmów, niedbanie o porządek w pokoju, samowolne oddalenie z placówki.

Z rozmów kierowanych z wychowankami wynika, że w placówce respektowany jest system kar i nagród. Wobec nich, w ramach kary, stosowane były ograniczenia takie jak: zabieranie telefonu na ok. 2-3 dni, obniżenie kieszonkowego, wcześniejsza cisza nocna, zakaz przepustek, upomnienie, zakaz korzystania z laptopa, oglądania TV.

Zdaniem wychowanków stosowane są wobec nich również nagrody takie jak: dodatkowe kieszonkowe, słodczyce, punkty dodatnie.

Zdaniem większości wychowanków system kar i nagród stosowany w placówce jest sprawiedliwy, a kary są współmierne do popełnionych czynów.

Z rozmów przeprowadzonych z Kierownikiem placówki, a także wychowankami wynika, że wychowawcy informują o konsekwencjach nieodpowiedniego zachowania, niedostosowywania się do obowiązujących norm i zachowań społecznie akceptowalnych.

Każdy z wychowanków przyznał, że może liczyć na wsparcie wychowawców oraz Kierownika placówki.

Wychowankowie placówki mają dostęp do Internetu, z reguły korzystają z własnej sieci internetowej w telefonach. Placówka daje również możliwość

korzystania z Internetu przez korzystanie z laptopów, komputera stacjonarnego, telewizora multimedialnego oraz konsoli X-Box. Z wyjaśnień Kierownika placówki wynika, że *Łącze internetowe realizowane jest drogą radiową, z tego tytułu mogą występować czasowe zakłócenia.*

VII. Zakres, przyczyny i skutki stwierdzonych uchybień lub nieprawidłowości oraz wskazanie osób odpowiedzialnych za ich powstanie.

W zakresie kontrolnym nie stwierdza się nieprawidłowości ani uchybień.

VIII. Uwagi i wnioski:

W wyniku przeprowadzonej kontroli w Powiatowym Zespole Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Paczkowie – Domu Dziecka w Jasienicy Górnej stwierdzono, że:

- 1) w placówce opracowany został *Regulamin Wychowanka Powiatowego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych*. Z dokumentu wynika jakie są prawa wychowanków, obowiązki, a także rodzaj nagród i kar stosowanych w placówce;
- 2) wychowankowie przyjmowani do placówki są zapoznawani z ww. Regulaminem w trakcie przyjęcia, poza tym zarówno Regulamin jak i obowiązujące zasady panujące w placówce są zamieszczone na ścianie korytarza placówki co umożliwia wychowankom wgląd w jego treść;
- 3) w placówce obowiązują zasady regulujące sposób udzielania samodzielnych przepustek wychowankom, które są egzekwowane przez wychowawców, a w przypadku ich nieprzestrzegania wychowankom ogranicza się możliwość samodzielnych przepustek lub stosuje się inne kary regulaminowe;
- 4) zgodnie z zasadami obowiązującymi w placówce wychowankom ogranicza się korzystanie z telefonów komórkowych w szczególności w ramach kary regulaminowej i na czas ciszy nocnej;
- 5) zasady przyznawania kar i nagród stosowane w placówce są znane wszystkim wychowankom, a obowiązujący system kar i nagród jest według wychowanków sprawiedliwy i obiektywnie egzekwowany;
- 6) konsekwencje ponoszone przez małoletniego K. Ł. były zasadne oraz adekwatne do sytuacji oraz zachowań jakie prezentował wychowanek, a także miały na celu zaprzestanie eskalacji problemu wychowawczego oraz pogłębiania się procesu demoralizacji wychowanka;
- 7) wychowawcy podejmowali działania w celu wyjaśnienia spornych kwestii dotyczących wychowanka, proponowali mu sposoby rozwiązania problemu;

- 8) w placówce nie stosuje się działań mających na celu ograniczanie wolności wychowanków w sposób wykraczający poza obowiązujące normy oraz pozbawiający wychowanków przysługujących im praw, a działania ograniczające przebywanie wychowanka na przepustce miały charakter zaradczy w celu zminimalizowania ryzyka demoralizacji wychowanka K. Ł.;
- 9) wychowankowie placówki mają możliwość korzystania z Internetu przez łącze internetowe realizowane drogą radiową lub Internet własny w telefonach wychowanków.

IX. Zalecenia pokontrolne:

Z uwagi prawidłowe funkcjonowanie placówki w kontrolowanym zakresie nie formułuje się zaleceń pokontrolnych.

Pouczenie

Stosownie do § 14 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz. U. z 2015 r., poz. 1477), zastrzeżenia do wystąpienia pokontrolnego, w tym: wystąpienia niezawierającego zaleceń pokontrolnych, składa się na zasadach określonych w art. 197d ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zgodnie, z którym kontrolowana jednostka może, w terminie 7 dni od dnia otrzymania zaleceń pokontrolnych, zgłosić do nich zastrzeżenia. Umotywowane zastrzeżenia zgłasza się na piśmie do Wojewody Opolskiego.

Z up. Wojewody Opolskiego

Beata Jabłońska

Zastępca Dyrektora

Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej

Inspektor Wojewódzki

Daria Grabowska

Inspektor Wojewódzki

Joanna Antosz